

Dijete, roditelji i mediji

Debak, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:288770>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

DIJETE, RODITELJI I MEDIJI

KATARINA DEBAK

Split, 2021.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Opća pedagogija

DIJETE, RODITELJI I MEDIJI

Student:

Katarina Debak

Mentor:

doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Komentor:

Ante Grčić

Split, srpanj 2021.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Mediji.....	2
2.1. Vrste medija	3
3. Medijska pedagogija	4
3.1. Medijski odgoj i obrazovanje	4
3.1.1. Odnos medijskog odgoja i nacionalog kurikulumu	5
3.2. Medijska pismenost.....	6
4. Dijete i mediji	8
4.1. Uloga medija u djetetovom životu	8
4.2. Pozitivni utjecaj medija.....	10
4.3. Negativni utjecaj medija.....	13
5. Roditelji i mediji	16
5.1. Roditeljski odgojni stilovi	16
5.2. Uloga roditelja u odnosu medija i djece.....	18
6. Mediji u vrtiću.....	21
6.1. Uloga odgajatelja u odnosu medija i djece.....	21
7. Zaključak.....	24
8. Literatura.....	25
Sažetak	28
Abstract	29

1. Uvod

Današnja realnost podrazumijeva svakodnevnu okruženost medijima svih vrsta te njihov utjecaj na razvojni put pojedinca. Ubrzani i nagli razvitak medija rezultirao je sve većim utjecajem istih na djecu. Prisutnost različitih vrsta medija primjetna je u gotovo svim obiteljima što djeci već od prvih dana života omogućava susret s njima. U svijetu različitih medija djeca se susreću s brojnim informacijama od kojih su neke korisne, a neke beskorisne. Osim što informiraju, educiraju i zabavljaju, mediji imaju prikrivenu ulogu u formiranju mišljenja, stavova, vrijednosti, navika i ponašanja, kako u pozitivnom tako i u negativnom kontekstu (Visković, Višnjić Jevtić, 2017). Upravo zato 60-ih godina prošlog stoljeća razvija se medijska pedagogija čiji je cilj pripremiti dijete za svijet medija te spriječiti potencijalne negativne utjecaje. Ključnu ulogu u ispunjavanju ciljeva medijske pedagogije imaju roditelji (ali o odgajatelji) o čijem angažmanu ovisi kakav će utjecaj mediji imati na djecu.

Cilj ovog rada je prikazati kako mediji utječu na dijete te koja je uloga odraslih u tom procesu. Da bi razumjeli ulogu i utjecaj medija na djecu treba znati što pojam medija podrazumijeva. Prvi dio ovog rada je fokusiran na teorijsko objašnjenje medija te pojmova vezanih uz njih. U okviru toga navest će se definicija medija iz različitih perspektiva (znanost, poslovni ili politički krugovi) te njihova podjela. Podjela medija može biti različita (npr. tradicionalni i novi mediji, tiskani i elektronički itd.), a ono što im je zajedničko jest informativna, obrazovna te zabavna uloga. Nadalje, pobliže će se opisati pojam medijske pedagogije te medijski odgoj kao jedan od polja istraživanja medijske pedagogije. Za uspješan medijski odgoj potrebno je razvijati medijsku pismenost i medijsko obrazovanje, stoga će se teorijski dio vezan uz medije osvrnuti i na te pojmove. Medijska pedagogija bavi se analiziranjem utjecaja medija na djecu, a kakvu ulogu i utjecaj mediji imaju na djecu pobliže je opisano u središnjem dijelu ovog rada. Djeca su svakodnevno okružena medijima, stoga se i njihov utjecaj na djecu povećava. Hoće li on biti negativan ili pozitivan, ovisi o načinu korištenja medija te o angažiranosti odraslih. Obitelj i dječji vrtić dva su temeljna sustava s kojim se dijete rane i predškolske dobi susreće, stoga se ovaj rad osvrće i na ulogu roditelja u odnosu medija i djece. Također će se kratko opisati četiri tipa roditeljskog odgojnog stila koji determiniraju odnos odraslih prema djetetu i medijima. Osim uloge roditelja, ovaj rad kratko će se osvrnuti i na ulogu odgajatelja, čija je uloga u medijskom opismenjavanju i odgoju djece jednako važna kao i uloga roditelja.

2. Mediji

Riječ mediji dolazi od latinske riječi „*medius*“, a znači „srednji“. Definicija medija ovisi o tome tko tumači medije (npr. znanost, poslovni ili politički krugovi) pa tako nailazimo na različite definicije. Jednu od definicija navodi i autorica Zgrabljic Rotar (2005:16) koja medije označava kao „sredinu ili skup uvjeta u kojima se nešto događa, osobu koja može biti posrednik između nečega i nekoga te sredstvo za masovno komuniciranje“. Autorica Jurčić (2017:29) navodi kako je „medij tehničko ili fizičko sredstvo pretvorbe poruke koja se može slati preko kanala“. Biti (1997 prema Zgrabljic Rotar, 2005) smatra da se pojam medija može definirati na četiri načina:

1. U fiziologijskome smislu, mediji (auditivni, olfaktivni, taktilni te vizualni) predstavljaju komunikaciju,
2. U fizičkome smislu, medij označava tvar kojom se izražava nova poruka (boja, ton, jezik),
3. U tehnologijskome smislu, medij je sredstvo povezivanja između znakovne proizvodnje i potrošnje,
4. U sociološkome smislu, medij predstavlja institucijsko-organizacijski okvir komunikacije.

Unatoč različitim definicijama i pogledima na medije, njihova osnovna svrha je prenošenje informacija široj javnosti.

Snažna ekspanzija medija započinje tijekom 20. i 21. stoljeća. Mediji kao što su knjige, novine, časopis, radio i televizija prisutni su u svim aspektima ljudskog života, a novi mediji poput mobilnog telefona i interneta na osobit način postali su dio života djece i mladih (Labaš, 2011). Tako većina informacija i znanja o svijetu u kojem živimo djeca dobivaju iz navedenih medija.

Mediji sami po sebi nisu niti loši, niti dobri. Pozitivnu ili negativnu konotaciju poprimaju tek u rukama pošiljatelja poruke (Hercigonja, 2018). Medijski proizvodi svoj smisao dobivaju tek kad su napravljeni za onoga koji ih treba, koji uz njihovu pomoć može nešto saznati. Utjecaj medija tako može biti pozitivan, od obrazovnog do negativnog, manipulativnog utjecaja.

2.1. Vrste medija

Medij je kompleksan pojam koji označava sustave javnog informiranja i služi za prijenos informacija, auditivnog ili vizualnog sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja te zabave ljudi (Hercigonja, 2018). Postoji više vrsta podjela medija. Fiske (prema Juričić, 2017) razlikuje 3 vrste medija:

1. Prezentacijski (lice, glas, tijelo)
2. Reprezentacijski (fotografija, knjige i slike)
3. Mehanički (radio, televizija, telefon).

Također, postoji podjela medija na tiskane i elektroničke. Pod tiskane medije ubrajaju se knjige, novine, časopisi, stripovi i plakati. Djeca se još od najranije dobi, i to unutar obitelji, susreću s tiskanim medijima kao što su slikovnice i ilustrirani časopisi prilagođeni njihovoj dobi (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001). Unatoč ranoj izloženosti tiskanim medijima, oni su manje utjecajni od elektroničkih medija. Elektronički mediji odnose se na: film, radio, televiziju te internet. Ciboci, Kanižaj, Labaš, Osmančević (2018) dijele medije na tradicionalne i nove. Pod tradicionalne medije ubrajaju se tiskani mediji, radio i televizija, dok se pod nove medije ubraja internet. Ciboci i sur. (2018) također smatraju da se spomenuti mediji mogu podijeliti i na vizualne (tisak), auditivne (radio) te audiovizualne (televizija i internet). Definitivno dva dominantna medija 21. stoljeća su televizija i internet. Istraživanja su pokazala da djeca većinu slobodnog vremena provode pred televizorom i na internetu zbog čega ovi mediji i imaju najviše utjecaja na djecu.

Televizija kao audiovizualni medij složene tehnologije i organizacije rada, kombinira govor i sliku te predstavlja medij ugođe djeci i odraslima. Radio je uz televiziju također medij masovne komunikacije, a temelji se na tehnološkim izumima telefona i telegrafa te kao takav kombinira govor i glazbu (Zgrabljić Rotar, 2005). Novine, kao predstavnik tiskanog medija, predstavljaju prvi medij masovne komunikacije, a sastoje se od informativnog sadržaja, plaćenih oglasa i reklama, članaka i dr. Vodeći medij današnjice jest internet za kojeg možemo reći da ujedinjuje funkcije svih drugih medija, budući da preko njega možemo čitati novine, knjige, gledati televiziju i slušati radio.

3. Medijska pedagogija

Razvoj medija odvija se ubrzanim tempom pa tako možemo svjedočiti sve većem utjecaju koji mediji imaju na djecu. Kao posljedica razvitka odgojnih znanosti i kao reakcija na pedagoške posljedice naglog razvoja medija, posljednjih nekoliko desetljeća 20. stoljeća razvija se medijska pedagogija kao zasebna disciplina. Za predmet proučavanja ima sociopedagoške, sociokulturalne, sociopolitičke ili jednom riječju socijalizacijske utjecaje na djecu i mlade. Prema Tolić (2009) medijska pedagogija analizira ulogu medija na svijest i ponašanje djece te ih osposobljava za kritičku analizu medijskih sadržaja. Medijski sadržaji prepuni su informacija od kojih su neke korisne, a neke beskorisne te manipulativne zbog čega je važan kritički pristup sadržajima koje mediji nude. Ista autorica smatra kako je glavna uloga medijske pedagogije bavljenje suvremenim medijima (svim vrstama) kako bi se kod pojedinca razvile odgovarajuće kompetencije i sukladno tome spriječila manipulacija. Dakle, medijska pedagogija nastoji pružiti smjernice svim korisnicima (djeci, ali i mladima i odraslima) za što uspješniji medijski odgoj. Polja istraživanja medijske pedagogije su: medijski odgoj (temelji se na medijskoj pismenosti i medijskoj kompetenciji, a pospješuje medijsko obrazovanje), medijska didaktika, medijska kultura, medijska socijalizacija, medijska etika te medijsko-znanstveno istraživanje (Tolić, 2009). Budući da nastoji pružiti smjernice za što uspješniji medijski odgoj, posebno je potrebno razvijati medijsku pismenost, medijske kompetencije te medijsko obrazovanje.

3.1. Medijski odgoj i obrazovanje

Mediji su postali izrazito prisutni u našem životu pa tako ne čudi da smo okruženi mnoštvom informacija i tema od kojih je teško razabrati korisne od beskorisnih te dobre od loših. Sukladno tome i utjecaj medija na djecu sve je veći, kako u pozitivnom tako i u negativnom smislu. Postavlja se pitanje što učiniti kako bi se smanjili potencijalni rizici koje mediji za sobom nose i učiniti ih kao sredstvo koje stvara priliku za kvalitetan rast i razvoj? Jedan od puteva koji vodi k tome jest medijski odgoj. Prema Tolić (2009) medijski odgoj podrazumijeva misliti i djelovati na kritički način. Za svrhu ima osposobiti dijete da samostalno koristi medije te kritički pristupa različitim sadržajima i porukama koje mediji donose. Dakle, nastoji osposobiti dijete da razlikuje fikciju od stvarnosti, prepozna manipulativno djelovanje, funkciju medijskog sadržaja (obrazovnu, informativnu ili zabavnu) te naposljetku pomoći djetetu da razvije medijske kompetencije. Medijska

kompetencija označava „sposobnost kritičke analize različitih medijskih ponuda“ (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2010:111).

Važnu ulogu u medijskom odgoju imaju roditelji, odgajatelji, učitelji te odrasli. Od njih se ne očekuje da djeci brane korištenje medija, već da ih osposobe za samostalno i odgovorno korištenje. Uspjehu roditelja u medijskom odgoju djeteta prethodi informiranost o medijima, istraživanje uloge i utjecaja medija u njihovim životima te životu djeteta, stvaranje sigurnosti djeci postavljanjem jasnih granica te uključivanje djece u donošenje mudrih odluka (Ciboci, Kanižaj, 2011).

Zabrinutost roditelja i odraslih na negativni utjecaj koji mediji imaju na djecu predstavlja polaznu točku u razvoju medijskog obrazovanja. Medijsko obrazovanje prema Reichmyar (2001 prema Labaš, 2011:39) predstavlja „kritičku društvenu analizu medija s ciljem podizanja svijesti i razumijevanja načina rada medija, onoga tko ih stvarno kontrolira i oblikuje, uloge profesionalaca, kao i reklamiranja, marketinga i odnosa s javnošću u oblikovanju njihovog sadržaja, te različitih načina na koji publika tumači poruke medija“. Dakle, odnosi se na posredovanje znanja o različitim vrstama medija te na gradnju osnova kritičkog mišljenja prema temama i porukama iz medija (Bauer, 2007 prema Tolić, 2009). Autorica Tolić (2009) također smatra kako medijsko obrazovanje treba sadržavati: funkcionalnu pismenost koja podrazumijeva razumijevanje napisanog sadržaja, vizualnu pismenost koja podrazumijeva razumijevanje vizualnih detalja te računalnu pismenost (npr. korištenje interneta). Medijsko obrazovanje vodi uspješnom medijskom odgoju, a za uspješno medijsko obrazovanje potrebna je i medijska pismenost.

3.1.1. Odnos medijskog odgoja i nacionalnog kurikulumu

Djeca u ranoj i predškolskoj dobi uče najbrže i najlakše. Prepoznajući važnost toga, Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj uključio je i razvoj informatičko-komunikacijskih kompetencija djece kao svoj sastavni dio. „Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje službeni je dokument propisan u Republici Hrvatskoj koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi.“ (NKRPOO, 2014:3). Za cilj ima cjeloviti razvoj i učenje djece te razvoj njihovih kompetencija.

Među osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje je i digitalna kompetencija. Digitalna kompetencija prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje „razvija se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njezine uporabe u različitim aktivnostima. Ona je u vrtiću

važan resurs učenja djeteta, alatka dokumentiranja odgojno-obrazovnih aktivnosti i pomoć u osposobljavanju djeteta za samoevaluaciju vlastitih aktivnosti.“ (NKRPOO, 2014:28). Da bi se digitalna kompetencija razvila nužno je omogućiti djeci korištenje računala prilikom aktivnosti planiranja, ostvarivanja i evaluacije odgojno-obrazovnog procesa. Jedan od ciljeva medijskog odgoja je usvajanje medijskih kompetencija kod djece pa je tako digitalna kompetencija sastavni dio medijskog odgoja. Ona predstavlja samo jedan segment medijskog odgoja jer naglašava tehničke kompetencije poput snalaženja i uporabe, a zanemaruje razvoj kritičkog mišljenja vrlo važnog u susretu djece s medijskim sadržajima.

Također, za uspješan medijski odgoj važna je i medijska pismenost i obrazovanje. Jedno od četiri načela Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom što podrazumijeva međusobnu, podržavajuću te ravnopravnu komunikaciju roditelja tj. skrbnika i odgojitelja te ostalog stručnog osoblja ustanove ranog i predškolskog odgoja. Stoga je vrlo važno raditi na medijskoj pismenosti i obrazovanju odgajatelja kako bi oni mogli dati prikladnu podršku djeci i roditeljima/skrbnicima i tako utjecati i na njihovu medijsku pismenost te snalaženje u svijetu medija.

3.2. Medijska pismenost

Odgoj i odrastanje u suvremeno doba podrazumijeva izloženost djece rane i predškolske dobi različitim medijima. Upravo iz tog razloga važna je medijska pismenost. Danas kad je medijski izbor širok, a sadržaji lako dostupni, cilj je pružiti informaciju o tome što su mediji (Ministarstvo kulture i medija, 2021). Razvijanje medijske pismenosti važno je još od najranije dobi jer pomaže djeci da usvoje navike preispitivanja medijskih sadržaja i kritičkog pristupa tim sadržajima. Medijska pismenost podrazumijeva skup vještina koje djeci omogućuju da vrednuju te propituju sadržaje kojima su svakodnevno izloženi te da istovremeno procjenjuju njihovu točnost i pouzdanost. Tolić (2009:100) označava medijsku pismenost kao „najnižu razinu svladavanja osnovnih vještina kod prepoznavanja vizualnih simbola i rada na računalima te drugim medijskim sadržajima“. Sukladno navedenome, naš cilj treba biti pomoći djeci da postanu kompetentni te kritički orijentirani prilikom pristupa sadržajima kako bi se spriječila moguća manipulacija tj. kako bi djeca preuzela kontrolu nad onim što vide. Cilj medijske pismenosti je razvijanje kritičkog mišljenja te vještine analiziranja i vrednovanja koje su potrebne za adekvatno razumijevanje medijskih sadržaja i borbu protiv manipulacije. Drugim riječima, medijska pismenost predstavlja bazu za daljnje snalaženje u svijetu medija (Ljubić Nežić, 2019).

Prvi sustav s kojim se dijete susreće je obitelj, a zatim i vrtić. Sukladno tome, roditelji/skrbnici i odgajatelji su prve osobe koje mogu pomoći djetetu u razvoju medijske pismenosti: percipiranju, prepoznavanju, razumijevanju, analizi sadržaja te razvoju kritičkog mišljenja. Da bi to mogli i oni sami trebaju biti medijski pismeni. Nužno je da osvijeste svoje medijske navike kako bi bolje razumjeli navike svoje djece te na primjeren način razgovarali s njima. Djeca još u ranoj i predškolskoj dobi počinju pokazivati interes za različite vrste medija, od onih tiskanih preko radija i televizije do novih medija. Djecu nije potrebno izolirati od tih medija, već im roditelji trebaju pružiti potrebne informacije o tome što su mediji i pomoći razvijati medijsku pismenost. Nažalost, djeca su sve više okružena novim medijima, ali poželjno bi bilo kombinirati nove medije s ostalim vrstama kako bi se proširilo područje djetetova znanja o medijima. Medijska pismenost podrazumijeva učenje o svim medijima-od tiskanih do elektroničkih.

Postoje i određeni faktori koji utječu na medijsku pismenost, a to su prema Sindiku (2012): trajanje (vremenski period koje dijete provede u korištenju medija), način na koji se mediji koriste, sadržaj (npr. igrani filmovi, crtani filmovi i dr.) i dob djece. Naročito je važna dob djece kad govorimo o medijskoj pismenosti jer djeca do osme godine nisu razvojno spremna razlikovati stvarnost od mašte. Drugim riječima, nemaju dovoljno razvijene kognitivne i emocionalne sposobnosti što im onemogućuje da interpretiraju sadržaje kao potencijalno opasne.

4. Dijete i mediji

Nastojanja o demokratskom odgoju djece zabilježena su u raznim europskim dokumentima i preporukama koje štite pravo građana i djece da budu informirani i zaštićeni od nekontrolirane medijske produkcije (Erjavec, Zgrabljčić, 2000). UNESCO je još 1964. godine predstavio svoju ideju o medijskom odgoju djece. Napokon 1982. godine u Njemačkoj je održana UNESCO-va konferencija Odgoj za medije na kojoj su predstavnici 19 zemalja jednoglasno prihvatili deklaraciju o „Odgoju za medije“. Budući da se sve više vremena posvećuje korištenju medija, ova deklaracija naglašava važnost medijskog odgoja koji bi pripremimo djecu i mlade na odgovorno korištenje medija te povećao kritičku svijest korisnika medija (Erjavec, Zgrabljčić, 2002). Još jedan akt u svrhu zaštite dječjih prava je Konvencija UN-a o pravima djeteta iz 1989. godine. Navedeni pravni akt zahtijeva da se u medijskim, ali i obrazovnim i kulturnim sferama obrati pozornost medijskim i komunikacijskim pravima djece (Zgrabljčić Rotar, 2005). Prema Članku 13. Konvencije o pravima djeteta (1989) svako dijete ima pravo na slobodu izražavanja tj. pravo na sudjelovanje u medijima. Sukladno ovom članku dijete ima pravo da bez ograničenja izražava vlastite ideje pomoću medija u različitim oblicima - pismeno ili usmeno, umjetničkim formama, tiskanim ili bilo kojim drugim sredstvom, kao i pravo na zaštitu privatnosti (Zgrabljčić Rotar, 2005). Članak 17. naglašava pravo djeteta na informaciju. Ovaj članak obvezuje države stranke na osiguravanje pristupa obavijestima i materijalima iz različitih izvora (svih vrsta medija), a naročito onih koji potiču društveni, duhovni, moralni te fizički razvoj. U tom kontekstu vlade država trebaju poticati produkciju knjiga i drugih sredstava javnog priopćavanja u svrhu širenja informacija i obavijesti koje utječu na djetetov fizički, psihički te društveni razvoj (Konvencija o pravima djeteta, 1989).

Zahvaljujući intenzivnom razvoju medija, izloženost medijima i digitalnim tehnologijama postao je integralni dio života djece. Paralelno s tim mediji utječu na djetetov život još od najranijih dana. Različite tiskovine, radiopostaje, televizijski programi te internet prisutni su u gotovo svim kućanstvima pa se djeca još od najranije dobi imaju priliku susresti s njima.

4.1. Uloga medija u djetetovom životu

Proces socijalizacije započinje još od najranijih dana, a u tom procesu oblikovanja pojedinca kao osobe, osim vršnjaka i zajednice, važnu ulogu igraju i mediji. Nagli razvoj medija i sve veća okruženost istima doprinijeli su sve većem utjecaju te ulozi medija u životu djece. Rus-

Mol i Zagorac-Keršer (2005 prema Jurčić, 2017) spominju kako je uloga medija višestruka. Jedna od najvažnijih uloga je informirati djecu i odrasle te im davati kvalitetne informacije. Mediji su također sve više u ulozi educiranja jer nam pružaju različite informacije i tako sudjeluju u širenju znanja. Osim navedenih uloga, mediji današnjice svojim zabavnim sadržajem zadovoljavaju djetetovu potrebu za zabavom. Sukladno navedenom, možemo reći da mediji pozitivno utječu na djecu u vidu informativno-obrazovnog karaktera, ali s druge strane mogu utjecati i negativno u obliku manipuliranja.

Suvremeni mediji prema Mandarinić (2012) oblikuju djetetovu i čovjekovu svakodnevicu na svim razinama što se manifestira kroz radne navike, socijalizaciju, komunikaciju te kreativnost. Potter (2001 prema Visković, Višnjić Jevtić, 2017) piše o kratkotrajnim i dugoročnim učincima što ih mediji imaju na djecu. Kako će mediji utjecati ovisi o vremenu, učestalosti, načinu izloženosti, a naročito o ulozi odraslih. Isti autor smatra kako se iz medija uči pa tako oni obogaćuju djetetovo znanje. Mediji utječu na naše stajalište o nekom pitanju i u skladu s tim stvaraju djetetovo mišljenje, jačaju ga i oblikuju. Također, mediji imaju sposobnost djelovanja na emocije što ovisi o sadržaju kojeg pratimo. Među ostalim, utječu i na fiziološke reakcije kao što su lupanje srca, viši krvni tlak, povišeni adrenalin. Naposljetku, utječu i na ponašanje gledatelja (Zgrabljic Rotor, 2005). Djeca će postupno nesvjesno preuzeti obrazac ponašanja kojeg su stekli iz određenog medija te ga prenijeti u stvarni život (Hercigonja, 2018). Iako većina autora piše o štetnom utjecaju što ga suvremeni mediji imaju na djecu, Visković i Višnjić Jevtić (2017) smatraju da njihova uporaba omogućava informiranost, doživljaj i razumijevanje svijeta, konstrukciju te prijenos znanja. Tradicionalni mediji (npr. radio, televizija) nude uglavnom obrazovne sadržaje, dok suvremeni digitalni mediji nude više mogućnosti poput programa i igara za učenje, eksperimentiranja i vježbanja, pristup i korištenje bazama podataka te specifično iskustvo svijeta i sebe (Nadrljanski, Nadrljanski, Bilić, 2007).

Djeca se s tiskanim medijima imaju priliku susresti još u ranoj dobi, unutar obitelji, kroz slikovnice i ilustrirane časopise za djecu (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001). Slikovnica kao medij, važno je sredstvo odgoja djeteta. Uživljanje djeteta u slikovnici predstavlja bazu za kasniji razvoj čitalačke pismenosti, učenje o društvenim medijima te uspjeh u školi. Postoje različite vrste slikovnica u kojima djeca rane i predškolske dobi mogu uživati, a to su: slikovnice za početne čitače, slikovnice vezane uz određeni koncept (slova, brojevi, boje i dr.), digitalne slikovnice, slikovnice igračke te slikovnice u stihovima (Matulka, 2008 prema Batarelo Kokić, 2015). Kod djece predškolske dobi sve su zastupljenije slikovnice igračke koje zahtijevaju interakciju i predstavljaju uvod u dječju

književnost i čitanje. Još jedan zanimljiv tiskani medij je ilustrirani časopis koji osim što služi za zabavu, služi i kao obrazovno sredstvo (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001). Obrazovna uloga sastoji se odgajanju djeteta te u dopunjavanju njegovih znanja (Mokriš, 2010).

Utjecaj elektroničkih medija započinje od prvog dana djetetova života jer odrasta u okruženju u kojem su prisutni mediji svih vrsta, a naročito internet i televizija. Njihov utjecaj može biti pozitivan, ali i negativan. Pozitivne strane se odnose na ulogu ovih medija koji djeci omogućuju širenje znanja i pokazivanje ispravnih obrazaca ponašanja. Sadržajem koji nude mogu potaknuti dijete da razvije interes za određeni hobi te mu pomoći u razvijanju stavova. Nadrljanski, Nadrljanski i Bilić (2007) smatraju da digitalni mediji djeci stvaraju mogućnost samorazumijevanja i razumijevanja. Primarna uloga interneta kao medija u djetetovu života je informativno-obrazovna te zabavna. Zahvaljujući pristupu širokom spektru informacija dijete ima priliku proširiti svoje znanje o svijetu, a zabavni sadržaj prisutan na internetu zadovoljava i njegovu potrebu za zabavom.

4.2. Pozitivni utjecaj medija

Moderno djetinjstvo obilježeno je svakodnevnim utjecajem medija. Iako je većina autora i roditelja zabrinuta zbog negativnih utjecaja medija, postoje brojni pozitivni učinci što ih mediji imaju na cjelovit razvoj djeteta. Integriranjem, kombiniranjem i korištenjem raznovrsnih medija (tiskanih i digitalnih) djeca kreiraju i proširuju svoje kognitivne, socijalne te kreativne kvalitete. Može se reći da se korištenje medija svih vrsta stvara poticaj za cjelovit razvoj djeteta.

Suvremeni masovni mediji, prema Duran, Koprivnjak i Maček (2018) od iznimne su važnosti u procesu globalizacije. Naime, njihova uporaba omogućuje djeci da razumiju i upoznaju se s globalnim pitanjima poput ratova, siromaštva, gladi itd. Iste autorice naglašavaju kako sadržaji koji se nude u medijima promoviraju kulturnu različitost i toleranciju.

Kad je riječ o korištenju medija, brojna istraživanja pokazala su da djeca najviše slobodnog vremena provode pred televizorom. Privlačnost televizije, smatra Ilišin (2001) krije se u njenim svojstvima kao što su kombiniranje slike i zvuka, veliki izbor programa, raznovrsnost sadržaja i dr. Djeca televiziju redovitije počinju gledati već između druge i treće godine (Gunter, McAleer, 1997 prema Ilišin, 2001), stoga se prvi utjecaji pojavljuju još od najranijih dana. Polarizacija televizije na dobru ili lošu ovisi o brojnim čimbenicima, a jedan od njih je i reakcija gledatelja na televizijski sadržaj. Televizija kao i svaki drugi medij,

osimnegativnih ima i svoje pozitivne strane. Ona nudi pregršt dječjih programa, edukativnih emisija, primjerenih animiranih filmova, dokumentaraca čija je svrha obrazovno-informativna, ali i slanje vrijednosnih poruka djeci. Obrazovno-informativna uloga ogleda se u pružanju velikog broja informacija o životu i svijetu u kojem živimo. Kvalitetni televizijski programi kao naprimjer Animal Planet, Discovery Chanel i dr. omogućuju djetetu da širi svoje znanje te upozna ljudske vrijednosti i raznolikost (Hercigonja, 2018). Primjereni sadržaj također djetetu približava slova i čitanje te učenje stranih jezika. Različiti televizijski sadržaji i programi omogućuju djetetu susretanje s različitim jezicima što kod djeteta može probuditi interes za strani jezik. Sukladno navedenome pozitivne strane televizije su: poticanje znatiželje i verbalnih sposobnosti, stjecanje širokog spektra novih znanja, poboljšana komunikacija te pobuđivanje novih interesa (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001).

Uz televiziju najkorišteniji mediji današnjice su računalo i internet. Privlačnost računala i interneta krije se u njihovoj brzini, svestranosti i često pouzdanosti (Hoffmann, 2014). Iako su mišljenja autora o korisnosti računala i interneta podijeljena, Hoffmann pronalazi brojne pozitivne utjecaje što ih spomenuti mediji imaju na djecu. Računalo se spominje uglavnom u obrazovnom kontekstu, ali se koristi i u području odgoja. Korištenje računala stvara priliku za poticanje razvoja djetetove inicijative, kreativnog razmišljanja i mašte. Još jedna od mogućnosti koju stvara korištenje računala je razvoj kritičkog mišljenja. Hogan (2001 prema Rogulj, 2013) spominje kako se razvoj kritičkog mišljenja može potaknuti kroz istraživačko-spoznajne aktivnosti koje uključuju istraživanje vanjskih i unutarnjih komponenti računala. Istraživanje ovakvog tipa omogućilo bi djeci da spoznaju i razumiju pojmove koji su im do tada bili apstraktni. Kroz ovu istraživačko-spoznajnu aktivnost pojavio bi se interes djece za stjecanjem novih pojmova specifičnih za računalo i njegovo funkcioniranje (USB stick, CPU-središnja procesorska jedinica, grafička kartica i dr). Osim što stvara priliku za širenje znanja, ova aktivnost budi i dječju znatiželju. Još jedan od pozitivnih utjecaja računala na djecu manifestira se kroz razvoj motorike i koordinacije oko-ruka-prsti. Istraživanja koja su provodila Pribišev Beleslin (2011 prema Rogulj, 2013) pokazuju da djeca koja su se koristila računalom pokazuju bolje rezultate u korištenju fine i grube motorike u svakodnevnim aktivnostima. Hoffmann (2014) smatra da je jedan od potencijalnih pozitivnih utjecaja korištenja računala suradnja i timski rad. Naime, grupne aktivnosti koje uključuju korištenje računala uče djecu suradnji s vršnjacima te timskoj odgovornosti. Hoffmann vrijednost multimedijalnog računala vidi i u poticanju razvoja

mašte, glazbene memorije, sluha te osjećaja za ritam. Postoje brojne aplikacije, programi, igre na računalu koje djeci omogućuju susretanje s glazbom, instrumentima i dr.

Jedan od prvih susreta djeteta s računalom svodi se na računalne igre. Pravi izbor sadržaja mogao bi biti koristan poticaj dječjem kognitivnom razvoju. Istraživanja o korištenju računalnih igara, prema Hoffmannu (2014) pokazala su da računalne igre pozitivno utječu na djetetove mentalne sposobnosti, logičku analizu te koordinaciju oko-ruka. Igranje računalnih igara djetetu može poslužiti kao dobra vježba prihvatanja neuspjeha (Rogulj, 2013). Korištenje računala i igranje računalnih igara stvaraju djetetu priliku da se nauči nositi sa stresom koji je izazvan vlastitim neuspjehom. Virtualne igre, među ostalim potiču djecu na komunikaciju s okolinom. Zbivanja iz virtualnih igara djeca često žele ostvariti u stvarnom životu sa svojim prijateljima, vršnjacima i roditeljima i tako ostvaruju interakciju.

Virtualne igre zalaze i u prostor interneta. Pojavom interneta došlo je do naglog razvoja komunikacije, informiranja, zabavljanja te pretraživanja različitih sadržaja (Hercigonja, 2018). Internet je medij koji integrira različite medije što predstavlja okosnicu njegove privlačnosti i zanimljivosti. Djeci se nudi mogućnost da na jednom mjestu slušaju glazbu, gledaju crtane filmove i videe, susreću se sa stranim jezicima i dr. Također, omogućava različite načine komunikacije. Prednost višestrukih načina komunikacije je u tome što djeca mogu upoznati nove prijatelje te učiti o drugim običajima i kulturama.

Važnu ulogu u razvoju i odrastanju djeteta imaju i tiskani mediji. Prvi tiskani medij s kojim se dijete susreće je slikovnica. Aktivnosti koje uključuju knjige i slikovnice progresivno utječu na razvoj jezika i pismenosti kod djece mlađe dobi (Batarelo Kokić, 2015). Čitanje slikovnica djeci omogućuje napredak na spoznajnoj, socijalizacijskoj, iskustvenoj, estetskoj i zabavnoj razini (Šišnović, 2011). Raznoliki sadržaj omogućuje djetetu da spozna i razumije sebe, svijet oko sebe te mu približava moguće situacije iz neposrednog okruženja (dječji vrtić, obitelj). Čitajući slikovnice s drugima (roditeljima, odgajateljima, odraslima) djeca izgrađuju odnose, ostvaruju interakciju te imaju priliku iznijeti svoje mišljenje i iskustva iz čega se prepoznaje socijalizacijska i iskustvena uloga (Šišnović, 2011). Svojim bogatim likovnim izričajem, slikovnice razvijaju osjećaj za lijepo u djece. Naposljetku ništa manje važna zabavna uloga. Kroz igru sa slikovnicama dijete uči i razvija maštu.

Mediji, smatra Jurčić (2017), mogu potencirati društveno poželjno ponašanje kod djece, smanjiti razliku između slojeva društva te tako poticati razvoj tolerancije i društva u cjelini. Među ostalim, mogu poticati i razvoj dječje mašte i kreativnosti. Ipak najvažnije pozitivne strane medija su informiranje i obrazovanje. Ako se medijski sadržaj prilagodi dobi

i mogućnostima djeteta, iskoristit će se na najbolji mogući način te doprinijeti osjećaju djetetovog uspjeha u stjecanju novih znanja (Ljubić Nežić, 2019).

4.3. Negativni utjecaj medija

Mediji, medijski sadržaji i uređaji, osobito televizija, internet i mobitel postali su neizbježan dio djetetovog odrastanja i razvoja pa tako i socijalizacije. Zahvaljujući naglom razvoju i sve većoj uporabi medija postali su značajno sredstvo utjecaja na društvena ponašanja, sredstvo informiranja i stvaranja slike o svijetu te sredstvo oblikovanja i prenošenja vrednota. Nitko u pitanje ne dovodi pozitivne utjecaje suvremenih medija, ali ipak svakodnevno iskustvo pokazuje da neodgovorno korištenje i pretjerana usredotočenost na medije rezultira negativnim utjecajima, posebice kod djece (Mandarinić, 2012).

Jedan od glavnih problema što se prikazuje u svim vrstama medija jest nasilje. Prema Bandurinoj teoriji o socijalnom učenju, promatranje nasilnih sadržaja u medijima može potaknuti dijete na imitaciju istog. Agresivno ponašanje, osim preko živog modela, može se naučiti posredstvom medija (npr. ponašanje lika iz crtanog filma). Znanstvene studije, prema Kanižaj i Ciboci (2011) pokazale su da izloženost medijskom nasilju povećava agresiju. Ovisno o vremenu što ga dijete provede gledajući nasilne sadržaje, učinci mogu biti kratkoročni i dugoročni. Kratkoročni utjecaji javljaju se neposredno nakon izloženosti medijskom sadržaju, dok se dugoročni utjecaji javljaju tijekom nekoliko tjedana ili mjeseci, a nastaju zbog izloženosti velikom broju nasilnih sadržaja (Potter, 1999 prema Ciboci, Kanižaj, 2011). Nasilni sadržaji posebice snažno utječu na djecu ranog i predškolskog uzrasta zbog nedovoljno razvijenih kognitivnih sposobnosti i prethodnog iskustva koje bi im pomoglo u razlikovanju stvarnosti od fikcije. Scene u kojima se prikazuje nasilje najčešće su brze, a upravo takve scene najviše privlače djecu.

Prvo mjesto susreta djeteta s nasiljem u medijima je crtani film. Nažalost, nasilje je postalo sastavni dio crtića te kao takvo pokazuje sve snažniji utjecaj na djecu. Tužna činjenica je što većinu tih sadržaja kreiraju odrasli čija je uloga pomoći djetetu u medijskom odgoju te zaštititi dijete od štetnih utjecaja. Pojedina istraživanja, prema Ciboci i Kanižaj (2011) pokazala su da se djeca nakon gledanja i izloženosti crtićima koji nasilje ne prikazuje kroz humorističan pristup agresivnije ponašaju prema vršnjacima. Djeca su zbunjena porukama koje im šalju nasilni crtići te roditelji. Roditelji djecu uče da je nasilno ponašanje društveno neprihvatljivo, dok im crtići s nasilnim sadržajem šalju poruku da je takvo ponašanje u redu.

Djeca su svakodnevno okružena nasiljem, a posebice na televiziji. Kad je riječ o televiziji najviše zabrinutosti izaziva potencijalna povezanost agresivnog ponašanja djece i nasilja prikazanog na televizijskom ekranu. Erwin i Morton (2008 prema Ljubetić, 2012) upozoravaju kako su djeca rane dobi prije odlaska u vrtić izložena 4000 sati gledanju televizijskog programa, a do završetka osnovne škole svjedoci su čak 8000 ubojstava i 100 000 različitih scena nasilja. Visković i Višnjić Jevtić (2017) navode kako su pojedinci (u ovom slučaju djeca) koji neselektivno prate TV program skloni nasilnom ponašanju prema vršnjacima. Ilišin, Marinović Bobinac, Radin (2001) pišu o potencijalnim razlozima gledanja televizije, a to su: navika i dosada, uzbuđenje, potreba za bijegom od realnosti, zabava te učenje o svijetu. Možemo primijetiti da je većina razloga podosta negativna. Televizijski program bogat je raznovrsnim sadržajem, a dio tih sadržaja pripada i reklamama koje predstavljaju faktor utjecaja na djecu. Primjerice ako dijete vidi igračku na reklami može ju odmah poželjeti i izvolijevati od roditelja. Nažalost, sve se više uvjeravamo kako su djeca postala nestrpljiva (Hercigonja, 2018). Nestrpljivost se javlja kao posljedica nerealno brzog odvijanja radnje na televiziji. Često možemo susresti kako glavni junaci i likovi u filmovima i crtanim filmovima preko noći postignu uspjeh. Hercigonja smatra da dijete rane i predškolske dobi koje je izloženo takvim sadržajima, a nema prethodnog iskustva, pogrešno percipira svijet oko sebe te njegova ograničenja i mogućnosti. Nestrpljivost, razdražljivost i agresivnost djeteta posljedica su negativnog utjecaja zabavnog televizijskog sadržaja. Društveni problemi se na televiziji prezentiraju na iskrivljen način pa se tako zbog pogrešne obrade i prezentacije stvarnog svijeta šteti razvoju misaonih sposobnosti djeteta.

Video isječci, filmovi i crtani filmovi u samo nekoliko sekundi izmjene desetak različitih kadrova. Da bi dijete moglo pratiti brzinu izmjene tih kadrova mora kreirati specifični mehanizam u mozgu. Djetetov mozak će se vremenom naviknuti na brzinu izmjenjivanja kadrova na filmovima, video isječcima, crtanim filmovima i dr. te će jednaku brzinu izmjene informacija očekivati i u stvarnom životu što nije moguće. Mozak naviknut na brzu izmjenu informacija teško će se nositi sa sporim izmjenama što može rezultirati nervozom te agresivnim ponašanjem (Hercigonja, 2018). Prema istom autoru neprimjeren sadržaj može trajno oštetiti normalno funkcioniranje mozga i dovesti do brojnih poremećaja.

Scene nasilja mogu se pronaći i na internetu te internetskim igrama. Pojavom novih medija dječja igra razvila se u potpuno novom smjeru, digitalnom. Mobitel (internet) je postao sastavni dio imitativne igre predškolskog djeteta, a većina djece te dobi je vrlo vješta u aktiviranju računala i odabiru igrice uz koju satima ostaju „prikovani“ za kompjuterski ekran (Ljubetić, 2012). Internetske i računalne igre promoviraju scenarije nasilja, bogatstva, ljepote

i slave kao životne vrijednosti, a istinske životne vrijednosti kao obiteljsko zajedništvo i komunikaciju omalovažavaju. Promoviranje takvih scena kao životnih vrijednosti rezultiraju pogrešnom percepcijom života kod djece. Virtualni svijet internetskih igara djeci omogućava uživanje u određenog lika iz igrice preko kojeg dijete može raditi što poželi, pa i ono što se krši sa zakonima iz stvarnog svijeta. Opetovanim igranjem takvih igara dijete se navikava na društveno neprihvatljivo ponašanje te s vremenom postaje imun na patnje drugih i tolerantan prema nasilju. Znanstvene studije pokazale su da igranje nasilnih videoigrica smanjuje aktivnosti čeonog režnja djece (Honore, 2009 prema Ljubetić, 2012). Čeon režanj povezan je s koncentracijom i kontrolom nagona pa se kao dodatna posljedica može pojaviti poremećaj koncentracije. Dijete u dobi od jedne do tri godine koje je izloženo gledanju televizijskog programa ili internetskog sadržaja (npr. YouTube) je u opasnosti (30% više od svojih vršnjaka i druge djece) da u školskoj dobi ima dijagnosticiran poremećaj pažnje (Ljubetić, 2012). Prevelika izloženost internetu uzrokuje smetnje s vidom, nedostatak sna te izostanke zdravih navika kao što su šetnje te boravak u prirodi (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2010). Izostanak fizičke aktivnosti, provođenje velikog broja sati pred televizijskim, kompjuterskim i mobilnim ekranom dovodi do pretilosti djece. Velik broj djece konzumira hranu pred ekranom pri tom ne misleći na količinu koju unosi. Osim pretilosti mogući problem je i pad tjelesne težine te gubitak volje za hranom koji se javlja kao posljedica prevelike izloženosti i zaokupljenosti agresivnim igricama. Opasnost interneta krije se u pristupu pornografskim stranicama bez nadzora roditelja. Djeca su na taj način izložena nasilju, pedofiliji, zlostavljanju i dr.

Prevelika izloženost medijima iziskuje izostanak neposredne komunikacije. Iako korištenje medija može biti korisno za djecu ipak izostaje komunikacija licem u lice, a kao posljedica može uslijediti i gubitak komunikacijskih vještina u stvarnom životu što dovodi do nesnalaženja u društvu (Stančić i sur., 2007 prema Duran, Koprivnjak i Maček, 2019). Američka pedijatrijska akademija (2016 prema Ciboci i sur., 2018) savjetuje da djeca mlađa od 18 mjeseci ne bi trebala biti izložena medijima jer to usporava njihov kognitivni razvoj, razvoj vokabulara i jezičnih vještina. Također, savjetuju kako djeca predškolske dobi ne bi trebala koristiti medije više od jedan sat dnevno. Kako bi se spriječio štetni utjecaj medija nužan je medijski odgoj te opismenjavanja djeteta. Razgovor, analiza, vrednovanje i komentiranje medijskih sadržaja djece s odraslima osposobljava djecu za kritički pristup i odgovorno korištenje medija.

5. Roditelji i mediji

Bronfenbrennerova teorija ekoloških sustava naglašava kako se za razumijevanje cjelovitog razvoja djeteta treba usmjeriti i proučavati jedinstvene karakteristike djeteta u međusobnom djelovanju s njegovom okolinom (Vasta, Haith, Miller, 1998). Okolinu možemo shvatiti kao međusobno povezane sustave koji na dijete utječu izravno i neizravno. Sredstva masovnih medija spadaju pod jedan od ekoloških sustava, a može na dijete djelovati izravno, ali i neizravno utječući na ostale ekološke sustave u djetetovoj okolini (obitelj, odgajatelji, vršnjaci i dr.) (Kuterovac Jagodić, 2005).

Korištenje suvremenih medija na odgovarajući način može biti korisno za cijelu obitelj. Oprezno i odgovorno korištenje medija može poslužiti djeci i roditeljima u obrazovnom i informativnom kontekstu, proširujući tako njihovo znanje. Posredstvom medija roditelji imaju priliku proširiti svoje znanje koje mogu iskoristiti i s djecom. U tom smislu mediji potiču odnose na relaciji dijete-roditelj te povezuju obitelj. Posebice je značajno zajedničko, obiteljsko korištenje medija koje jača obiteljske veze te međusobnu komunikaciju i interakciju (Matyjas, 2014).

S druge strane, neodgovorno i neoprezno korištenje medija, medijski potencijal može preusmjeriti u negativni kontekst. Medijski potencijal se tako može pretvoriti u rizik za obiteljski život. Matyjas (2014) pod rizike ubraja neorganiziranost obiteljskog života, raspad obitelji i obiteljskih veza te poticaj za svađu.

Kako bi se spriječili rizici, a podržali potencijali medija nužno je razviti kvalitetne obiteljske veze i odnose. Također, važno je medijsko opismenjavanje i obrazovanje roditelja. Naime, medijska pedagogija porazumijeva pripremu roditelja, a ne samo djece, na korištenje medija kako bi adekvatno pripremili djecu za snalaženje u svijetu medija.

5.1. Roditeljski odgojni stilovi

Sustav s kojim se dijete susreće je obitelj. Obitelj je temeljni sustav u kojem se dijete razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu te uči o odnosima (NKRPOO, 2014). Roditelji kao dio obitelji iznimno su bitan čimbenik u odgoju djece. Prenoseći djetetu znanje, vrijednosti i norme ponašanja pomažu mu u formiranju osobnosti. Za cjelovit razvoj djeteta jednako su važna oba roditelja, otac i majka.

Kroz povijest uloga roditelja u odgoju djeteta bila je neravnomjerno raspodijeljena. Odgoj je uglavnom bio vezan za majku, dok se ocu prepisivala uloga skrbnika čija je zadaća zaštititi obitelj te osigurati njezin opstanak. Ovakav način odgoja poznat je kao tradicionalni, a

djelomično je prisutan i danas. Tradicionalni stil odgoja zanemaruje važnost očinstva u odgoju djeteta zbog čega su djeca često bila privrženija majci nego ocu. U drugoj polovici 20. stoljeća pristup roditeljstvu se napokon mijenja. Žene su dobile veća prava, jednakost te veće mogućnosti na području zapošljavanja i obrazovanja što je dovelo do izjednačavanja uloge oca i majke (Kimer, 2018).

Odgojni stilovi roditelja se razlikuju, a mnogi autori se slažu da je stilove odgoja moguće definirati u četiri skupine: autoritativni, autoritarni, permisivni te zanemarujući. Autoritativni (demokratski) odgojni stil prepoznaje dijete kao subjekt vlastitog odgoja. Roditelji teže brizi i njezi djeteta, uz kontrolu i poštivanje autoriteta (Rosić, 2005 prema Kimer, 2018). Autoritativni ili demokratski odgoj jača intrinzičnu motiviranost djece, potiče ga na preuzimanje odgovornosti za vlastite postupke, a odnosi se temelje na međusobnom poštivanju i povjerenju (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2010). Istoimeni autori navode kako demokratski roditelji neće dopustiti medijima manipuliranje djecom te osjećaj manje vrijednosti uzrokovan istim, nego će djetetu ukazati da je ono najbolje u nečemu i da na tome treba raditi. Ovo je ujedno i najpoželjniji odgojni stil.

Za razliku od autoritativnog stila, u autoritarnom je dijete objekt vlastitog odgoja jer autoritarni roditelji vjeruju kako oni najbolje znaju i kako djeca moraju slijediti njihove upute. Glavna karakteristika ovog stila je strogi način odgajanja bez pokazivanja topline i emocije što često rezultira nedostatkom inicijative, strahom i sramežljivošću kod djece (Kimer, 2018). Suprotno autoritativnom stilu, ovo je najpogubniji stil jer vodi krizi identiteta i niskom stupnju samopoštovanja (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2010).

U središtu pozornosti permisivnog ili popustljivog odgojnog stila nalaze se djetetove želje i interesi, ali bez prisustva kontrole. Štoviše, ovaj stil podrazumijeva pretjerano popuštanje djetetovim potrebama i željama pa će permisivni roditelji vjerojatno odgojiti egocentričnu osobu. Nažalost, djeca odgajana u permisivnom okruženju, prema Miliši, Tolić i Vertovšek (2010), spremni su uzimati, ali ne i davati.

Odgojni stil koji podrazumijeva najmanje pružanja emocionalne topline, ali i kontrole je zanemarujući ili indiferentni odgojni stil. Indiferentni roditelji su uglavnom usmjereni na sebe i svoje potrebe, dok su potrebe djeteta zanemarene. Miliša (2013 prema Kimer, 2018) upozorava kako su permisivni i indiferentni odgojni stil sve više prisutni u modernom društvu, a sve veću ulogu u tim stilovima imaju mediji. Pasivnost indiferentnih roditelja rezultira povećanom uporabom medija koji postaju sve važniji agens socijalizacije djece.

5.2. Uloga roditelja u odnosu medija i djece

Kućanstva suvremenih obitelji opskrbljena su svim vrstama medija, a posebice digitalnim. Obitelj tako postaje prvo mjesto susreta djece s medijima (Matyjas, 2014). Većinski dio svog slobodnog vremena djeca provedu koristeći medije (Duran, Koprivnjak, Maček, 2019), zbog čega mediji postaju sve važnije sredstvo utjecaja. Ljubetić (2012) navodi pravodobno prepoznavanje uloge i utjecaja medija na djetetov cjeloviti razvoj kao jedan od aspekata pedagoškog djelovanja roditelja. Zadaća roditelja je poticati djetetov cjeloviti razvoj te prevenirati negativne utjecaje što sprječavaju taj razvoj. Pod negativne utjecaje spadaju i utjecaji medija.

Roditelji su svjesni da su novi mediji postali dio djetinjstva, ali se istovremeno boje medija zbog nedovoljno dobrog poznavanja (Ciboci, Kanižaj, 2011). Za razliku od svoje djece, koju pojedini autori nazivaju „digitalnim domorodcima“ (Honore, 2009 prema Ljubetić, 2012), suvremeni roditelji nisu bili okruženi novim medijima od samog rođenja, već su ih postepeno integrirali u svoj život te upoznavali. Upravo zato važno je medijsko opismenjavanje i obrazovanje roditelja kako bi ih se pripremilo na korištenje medija te suočilo s njihovim zahtjevima. Medijska pismenost i obrazovanje roditelja nužan je preduvjet medijske pismenosti djeteta. Njihova zadaća je pomoći djetetu da razvije vještine i sposobnost kritičke procjene i odgovornog korištenja medija (Matyjas, 2014). Preduvjet za uspješan medijski odgoj djeteta je informiranje roditelja o medijima, istraživanje njihove uloge i utjecaja u vlastitom i djetetovom životu, osiguravanje sigurnosti djece u svijetu medija, razotkrivanje skrivenih poruka na ekranima i igračkama te uključenost djece u donošenje mudrih odluka (Ciboci, Kanižaj, 2011).

Ulogu roditelja prepoznaje i Balstat (2004 prema Visković, 2010) koji smatra kako su angažiranost i odgovornost roditelja za djecu važnija od same izloženosti medijima. U javnosti su najčešće prisutne predrasude o medijima kao sredstvima negativnih utjecaja zbog čega ih se generalizira kao potencijalno loše. Ono što se u tom odnosu zaboravlja je uloga roditelja. Ako roditelji stvore zdravo, sigurno i pedagoški pripremljeno okruženje u svijetu medija, negativni utjecaj će biti manji.

Medijski sadržaj može obrazovati, ali i manipulirati. Mediji informiraju, ali i zabavljaju. Zabavni sadržaj često uključuje manipulaciju, nasilne scene, pornografiju i sl. Važno je da djeca, uz pomoć roditelja, spoznaju dobre i loše strane medija, kao i mogućnosti i opasnosti (Mikić, 2004 prema Sindik, 2011). Zabrana i korištenje medija kao strategija zaštite djece od negativnih utjecaja nije korisna jer onemogućava stjecanje spoznaja i iskustva

o svijetu. Ovakav pristup okarakteriziran zabranom gledanja svih programa poznat je kao restriktivan (Ilišin, 2001). Suprotno njemu, evaluativni pristup uključuje diskutiranje roditelja s djecom o medijskom sadržaju, s ciljem da se djeci pomogne u vrednovanju značenja, uočavanju moralne poruke te u kritičkom pristupu medijskim sadržajima (isto). Vrlo važan aspekt u medijskom utjecaju na djecu je količina roditeljske pažnje posvećena sadržaju medija.

Miliša, Tolić i Vertovšek (2010) kao dobar primjer medijskog odgoja navode zajedničko, obiteljsko gledanje televizijskih programa pomoću kojih djeca mogu proširiti znanje te se naučiti odgovornom ponašanju u svijetu medija. Televizija osim edukativno-informativnog sadržaja nudi i zabavni koji je često manipulativnog karaktera. Miliša i sur. (2010) navode nekoliko savjeta koje roditeljima mogu pomoći u borbi protiv štetnog utjecaja televizije. Prije svega roditelji trebaju ograničiti vrijeme koje dijete provede uz televizijski ekran na maksimalno jedan do dva sata dnevno. Također, trebaju biti dosljedni u postavljanju pravila i jasno naglasiti u kojim se situacijama televizija ne gleda (npr. za vrijeme obroka). Nužan je i roditeljski nadzor nad sadržajima koje dijete gleda. U tom kontekstu poželjno je da roditelji razgovaraju i komentiraju emitirani sadržaj. Poželjno bi bilo i da razgovaraju s djetetom što bi ono željelo gledati i što ga zanima jer će tako promatrajući dijete uočiti koju ulogu mediji imaju u njegovom životu. Djeca osim kroz igru i čineći uče i po modelu tj. oponašanjem druge osobe. Roditelji djeci predstavljaju model ponašanja, stoga moraju razmišljati o vlastitom korištenju televizijskog programa. Dobro je razgovarati o televizijskom sadržaju i s drugim roditeljima, učiteljima, odgajateljima ili se informirati na internetskim stranicama.

Slično je i s videoigricama. Pretjerano igranje igrica ima utjecaj na razvoj djece u negativnom i pozitivnom smislu. U preveniranju negativnih utjecaja značajnu ulogu igraju roditelji. Prema Ciboci i Kanižaj (2011) roditelji bi trebali zajedno s djecom igrati videoigre. Zajedničko igranje trebalo bi podrazumijevati razgovor i kritičku raspravu o igrama kao i uvođenje pravila za ponašanje prilikom igranja. Aktivna uključenost roditelja u igranje videoigrica doprinosi sprječavanju manipulativnog i nasilnog sadržaja prisutnog u videoigricama.

Kakav će utjecaj mediji imati na dijete ovisi o roditeljima. Roditelji trebaju preuzeti odgovornost za vrijeme koje njihovo dijete provede koristeći televiziju i druge medije (Duran, Koprivnjak, Maček, 2019). Uz televiziju djeca sve više koriste računalo i Internet. Zadaća roditelja je stvoriti sigurnosne preduvjete za korištenje tih medija. Prvi korak prema tome je informiranje roditelja o dobrim i lošim stranama prethodno navedenih medija.

Ključna je i komunikacija i zanimanje za dijete te sadržaj koje ono koristi. Prema Miliša, Tolić, Vertovšek (2010) roditelji trebaju imati pregled nad internetskim i računalnim sadržajima koje njihovo dijete koristi. Posebice je značajno zajedničko pregledavanje web stranica koje dijete koristi te razgovor o istima kako bi zajedno istražili funkcije i sadržaje. Kao dobra strategija nameće se i igra uloga. Igra uloga podrazumijeva roditeljsko preuzimanje uloge učenika kojem će vlastito dijete biti učitelj te mu pokazati što sve može s računalom i kako ga koristiti. Jedna od mogućnosti zaštite je i tehnička zaštita na računalima koju roditelji mogu postaviti kako bi izbjegli posjet svoje djece neprimjerenim sadržajima i stranicama.

Danas kad je okruženost medijima sve veća, važno je naći ravnotežu u načinu na koji su mediji integrirani u domove (Duran i sur., 2019). Mediji sve više utječu na obiteljske odnose i na djecu, a hoće li taj utjecaj biti negativan ili pozitivan ovisi o njihovoj primjeni te roditeljskom stilu. Odgovornost roditelja je pripremiti djecu za sigurno i odgovorno snalaženje u svijetu medija. U suprotnome mediji se mogu negativno reflektirati na tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj djece (Matyjas, 2015). Angažiranost roditelja ključna je za medijski odgoj djeteta.

6. Mediji u vrtiću

Obitelj i dječji vrtić su dva primarna sustava s kojima se dijete rane i predškolske dobi susreće i u kojima se razvija i raste. Nakon obitelji dijete ranog i predškolskog uzrasta najviše vremena provede u dječjem vrtiću. Cilj dječjeg vrtića je stvaranje okruženja koji potiče cjelovit razvoj djeteta kao i razvoj što većeg broja kompetencija. Uspjeh tog cilja obilježen je brojnim čimbenicima, a jedan od njih je i medijski odgoj djece.

NKRPOO (2014) navodi osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje, među kojima je i digitalna kompetencija. Razvijanju digitalne kompetencije prethodi upoznavanje djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i njenim mogućnostima. Suvremena tehnologija može biti važan resurs učenja djece, ali i dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa. Za ostvarenje tih mogućnosti nužno je da vrtić posjeduje računalo i druge oblike suvremene tehnologije.

Sindik i Veselinović (2010) proveli su istraživanje o izloženosti djece medijima u dječjim vrtićima. Istraživanje je provedeno na uzorku od 86 odgajateljica iz tri dječja vrtića u Zagrebu i jednog u Zaprešiću. Rezultati istraživanja pokazala su da je 57 od ukupno 86 odgojnih skupina dječjeg vrtića opremljeno televizorom, čak 72 radijom, a tek 12 računalom. Rezultati provedenog istraživanja također pokazuju da su djeca u odgojnim skupinama izložena gledanju televizora pola sata do sat dnevno, dok su nešto manje izloženi slušanju radija i korištenju računala. Najzastupljeniji televizijski sadržaji u kojima su djeca mogla uživati su crtani filmovi i dokumentarci. Istraživanje je također pokazalo da djeca u niti jednoj odgojnoj skupini nisu izložena utjecaju televizora cijelo vrijeme boravka.

Iako korištenje medija djeci omogućava zabavu i opuštanje, Mikić (2002) smatra da je njihova prvenstvena uloga razvoj djece i njihovih sposobnosti. Isti autor navodi da djeca kroz aktivnosti s medijima ono viđeno i doživljeno mogu preraditi za svoje potrebe. Upravo zbog toga vrlo važno je kako je dječji vrtić opremljen i koje mogućnosti postoje kako bi se mediji mogli upoznati. Važno je da dijete već u predškolskoj dobi upozna zabavnu i korisnu stranu medija, ali i opasnosti i mane kako bi im u kasnijoj dobi mogli kritički pristupati.

6.1. Uloga odgajatelja u odnosu medija i djece

Današnja djeca odrastaju u okruženju u kojem je neizbježno korištenje i utjecaj medija. Većina roditelja i odgajatelja je zabrinuta zbog štetnog utjecaja medija. Međutim, ne utječe na dijete samo direktna izloženost medijima, već i pasivnost njegove okoline, prvenstveno roditelja, odgajatelja i škole (Zgrabljic Rotar, 2005). Stavovi odraslih s kojima se

djeca susreću u svom okruženju mogu se integrirati sa sadržajima iz medija i tako integrirani potencirati utjecaj medija na djecu (Sindik, Veselinović, 2010). Prevelika izloženost djeteta rane i predškolske dobi medijima otežava mu razlikovanje fikcije od stvarnosti te opasnosti od dobrobiti. Upravo zato važno je medijsko opismenjavanje djece čemu doprinose i odgajatelji.

Peran i Raguz (2018) naglašavaju kako je poželjno da medijsko opismenjavanje djece bude uključeno u odgojno-obrazovni proces te komunikacijske aktivnosti dječjih vrtića. Da bi pravilno pripremili dijete na svijet medija, odgajatelji se moraju i sami medijski opismenjivati i obrazovati te naposljetku razviti svijest o vlastitim medijskim navikama.

Sindik i Veselinović (2010) kao cilj medijskog odgoja djece u vrtiću navode razvoj medijske kompetentnosti te aktivnog i kritičkog pristupa medijima. Prema istoimenim autorima pedagoško djelovanje odgajatelja treba biti usmjereno na analizu i razgovor o medijskim sadržajima i porukama. U tom kontekstu odgajatelji bi se trebali usmjeriti na educiranje djece o prepoznavanju kvalitetnog medijskog sadržaja te ukazivati na pozitivne i negativne strane medija (Duran, Maček, Koprivnjak, 2019).

Prema istraživanju kojeg su provele autorice Visković i Višnjić Jevtić (2017) odgajateljice jednog vrtića prepoznale su pozitivne ishode korištenja medija poput učenja stranog jezika, razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologija i interkulturalnih kompetencija, ali i negativne ishode poput društveno neprihvatljivih ponašanja, prihvatanja kulture šunda te zanemarivanje stvarnih životnih vrijednosti. Uloga odgajatelja je obavijestiti roditelje o tim negativnim posljedicama medija te ih educirati o medijima i njihovim mogućnostima i opasnostima. Duran, Koprivnjak, Maček (2019) navode različite oblike informiranja roditelja u dječjem vrtiću. Jedan od mogućih oblika jest postavljanje obavijesti ili informacija putem oglasnih ploča ili u kutku za roditelje. Odgajatelji mogu informirati i educirati roditelje putem tematskih sastanaka ili upućivanjem na stručne izvore koji govore o utjecaju medija i medijskom odgoju.

Jedan od načina kojim odgajatelji mogu doprinijeti razvoju medijske pismenosti, kritičkog mišljenja i odgovornosti jest pripovijedanje (Visković, Višnjić Jevtić, 2017). Nažalost nemaju svi dječji vrtići dostatnu tehnologijsku opremu koja bi im olakšala medijski odgoj djece. Visković i Višnjić Jevtić (2017) navode pripovijedanje kao nadoknadu za nedostatnu opremljenost ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja digitalnim tehnologijama. Naime, pripovijedanjem koje podrazumijeva aktivno uključivanje djece odgajatelji doprinose razvoju jezične i medijske pismenosti djece.

Kako bi odgajatelj ostvario ciljeve medijskog odgoja djece potrebna mu je i potpora sustava u vidu stručnog usavršavanja i informiranja o medijima (Duran, Koprivnjak, Maček, 2019). Pozitivni ishodi i utjecaji ne mogu se postići zabranama nego angažiranošću odgajatelja što zahtijeva razvoj i jačanje kompetencija odgajatelja na području računalne i medijske pismenosti.

7. Zaključak

Mediji su postali neizostavan dio dječjeg života. Kao sredstvo svakodnevne uporabe sve više utječu na život ljudi, a posebice na djecu. Djeca predstavljaju najranjiviji dio populacije jer nisu dovoljno upoznata s realnošću ovog svijeta te nemaju dovoljno iskustva koje bi im omogućilo razlikovanje stvarnosti od virtualnosti. Mediji tako postaju sredstvo sve većeg utjecaja na cjelovit razvoj djece. Ostavljanje tragova na socijalnom, emocionalnom, intelektualnom, tjelesnom i moralnom razvoju je neminovnost koju mediji podrazumijevaju. Tragovi ne moraju biti nužno loši, već ovise o onomu tko ih koristi i kako ih koristi. Medije ne možemo generalizirati kao isključivo dobre, niti isključivo loše. Oni progresivno doprinose cjelovitom razvoju potičući razvoj kreativnosti i mašte, motorički razvoj. Također, utječu na širenje vokabulara i znanja o svijetu oko sebe. Pozitivni primjeri prikazani u medijima potiču djecu na društveno poželjno ponašanje, a grupne aktivnosti te aktivnosti koje koriste medije potiču ih i na socijalna druženja.

Mediji također skrivaju brojne opasnosti koje se mogu reflektirati na funkcioniranje djece. Prije svega prikazivanjem nasilnog sadržaja potenciraju nasilno ponašanje djece. Također, štetno djeluju na fizičko zdravlje djece, ali i na njihov socijalni i emocionalni razvoj. Naime, opetovanim gledanjem nasilnih sadržaja povećava se tolerancija djece na takvo ponašanje, a smanjuje se empatija. Prekomjerno korištenje medija također uzrokuje izostanak komunikacije licem u lice što dovodi do gubitka komunikacijskih vještina u stvarnom životu.

Zadaća roditelja i odgajatelja je sprječavanje štetnih utjecaja vlastitom angažiranošću. Dijete rane i predškolske dobi najviše vremena provede u obitelji te dječjem vrtiću, stoga su ta dva sustava od temeljne važnosti u medijskom odgoju i opismenjavanju djeteta. Posebice je važna obitelj jer je to prvi sustav s kojim se dijete susreće. Osim na djecu mediji mogu utjecati na cjelokupnu obitelj. Mogu utjecati pozitivno u vidu povezivanja obitelji, ali i negativno u vidu raspada obiteljskih veza. Kako bi se spriječile takve opasnosti roditelji se moraju medijski opismenjivati i obrazovati. Njihova uloga je stvaranje sigurnog i poticajnog okruženja za djecu u svijetu medija te osvijestiti djecu o umjerenosti, razboritosti i odgovornosti u korištenju medija. Aktivnosti poput provjeravanja medijskih sadržaja koje dijete koristi, zajedničkog gledanja televizije, razgovora o medijskim sadržajima pomažu roditeljima u borbi protiv medijskih opasnosti. Dakle, pozitivni učinci ne mogu se postići zabranama već angažiranošću roditelja, ali i odgajatelja u primjerenom poticajnom okruženju

8. Literatura

1. Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 64(3), 377-398.
2. Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D., Osmančević, L. (2018). *Obitelj i izazovi novih medija-priručnik s radnom listićima za roditelje, nastavnike i stručne suradnike*. Zagreb: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK).
3. Đuran, A., Koprivnjak, D., Maček, N. (2019). Utjecaj modernih medija i uloga odraslih na odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi. *Communication management review* 4(1): 272-285.
4. Erjavec, K., Zgrabljic Rotar, N. (2000). Odgoj za medije u školama u svijetu: Hrvatski model medijskog odgoja. *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 6(1), 89-107
5. Hercigonja, Z. (2018). *Utjecaj modernih medija na odgoj djeteta*. Varaždin: Fronta.
6. Hoffman, B. (2014). Computer as a Threat of an Opportunity for development of children. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 146, 15-21.
7. Ilišin, V. (2001). *Djeca i mediji: uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Džavni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
8. Juričić, D. (2017). Teorijske postavke o medijima-definicije, funkcije i utjecaj. *Mostariensia*, 21(1): 127-136.
9. Kanižaj, I., Ciboci, L. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove. U: L. Ciboci, I. Kanižaj, D. Labaš (Ur.) *Djeca medija-od marginalizacije do senzacije* (str. 11-34). Zagreb: Matica Hrvatska.
10. Kimer, K. (2018). Uloga medija u obiteljskom odgoju. *Didaskalos*, 2(2), 43-52.
11. Kuterovac Jagodić, G. (2005). *Utjecaj televizijskog oglašavanja na djecu*. Zagreb: Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Labaš, D. (2011). Djeca u svijetu interneta: zatočenici virtualnog svijeta. U: L. Ciboci, I. Kanižaj, D. Labaš (Ur.) *Djeca medija-od marginalizacije do senzacije* (str. 11-34). Zagreb: Matica Hrvatska.
13. Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?! Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil International.

14. Ljubić Nežić, K. (2019). Poticanje razvoja medijske pismenosti u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. *Communication Management Review*, 4(1): 284-301.
15. Mandarić, V. (2012). Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih. *Bogoslovna smotra*, 82 (1), 131-149.
16. Matyjas, B. (2015). Mass media and children. Globality in everyday life. *Procedia - Social and Behavioral Science*, 174, 2898-2904.
17. Mikić, K. (2002). Mediji u vrtiću -1. *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 8(27), 5-5.
18. Miliša, Z., Tolić, M., Vertošek, N. (2010). *Mladi – Odgoj za medije*. Zagreb: M.E.P. d. o. o.
19. Mokriš, S. (2011). Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54(4), 115-130.
20. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.
21. Nadrljanski, M., Nadrljanski, Đ., Bilić, M. (2007). Digitalni mediji u obrazovanju. U: S. Selja, H. Staničić (ur.) *The Future of Information Sciences: INFuture2007? Digital Information and Heritage* (str. 531-533). Zagreb: Odjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
22. Peran, S., Raguž, A. (2019). Odnos i značenje medijskog odgoja u dječjim vrtićima: pravila i medijski izazovi. *Communication Management Review*, 4(1) 216-231.
23. Rogulj, E. (2014). Utjecaj novih medija na dječju igru. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16 (1), 267-277.
24. Sindik, J. (2012). Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu. *Medijska istraživanja*, 18(1): 5-33
25. Sindik, J. i Veselinović, Z. (2010). Kako odgajateljice percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? *Medijska istraživanja*, 16(2): 107-133.
26. Šišnović, I. (2011). Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17(66), 8-9.
27. Tolić, M. (2009). Temeljni pojmovi suvremene medijske pedagogije. *Život i škola*, 22(2): 97-103.
28. Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A. (1997). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

29. Visković, I., Višnjić Jevtić, A. (2017). Izloženost djece rane i predškolske dobi medijima. U: B. Mendeš, T. T. Vidović, T. T. (Ur.) *Dijete, knjiga i novi mediji: zbornik radova sa Znanstveno-stručnog skupa s međunarodnom suradnjom* (str. 31-45). Split: Filozofski fakultet u Splitu. Zagreb: Savez društava Naša djeca Hrvatske.
30. Zgrabljijć Rotar, N. (2005). Mediji-medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaj. U: N. Zgrabljijć Rotar (Ur.) *Medijska pismenost i civilno društvo* (str. 9-45). Sarajevo: MEDIACENTAR

Internetski izvori:

Konvencija o pravima djeteta (2001). UNICEF - https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf (posjećeno 15. 5. 2021.).

Sažetak

U vremenu ubrzanog razvoja mediji su postali sastavni dio našeg okruženja pa ih je moguće pronaći kod kuće, na poslu, u dječjem vrtiću itd. U takvom okruženju djeca su medijima izložena već od najranije dobi. Sve veći utjecaj medija na djecu može se manifestirati u pozitivnom i negativnom obliku. Medijski pismeni i kompetentni roditelji mogu kontrolirati kakav će utjecaj mediji imati na djecu. Medijski obrazovani te pismeni roditelji kvalitetnije i odgovornije će pristupati sadržajima koje njihova djece prate te će im pomoći u odabiru kvalitetnog medijskog sadržaja. Cilj roditeljskog djelovanja je medijski opismeniti te obrazovati dijete kako bi ono odgovorno i kritički pristupali medijima.

Ključne riječi: dijete, mediji, pozitivni utjecaj, negativni utjecaj, uloga roditelja

CHILD, PARENTS AND MEDIA

Abstract

In time of accelerated development the media has become an integral part of our environment, so they can be found at home, at work, in kindergarten, etc. In such an environment, children are exposed to the media from an early age. Growing media influence on children can manifest in both positive and negative forms. Media literate and competent parents can control what impact the media will have on children. Media-educated and literate parents will have a better and more responsible approach to the content that their children follow and will help them choose quality media content. The goal of parental action is to make the child media literate and educate so that they can approach the media responsibly and critically.

Keywords: child, media, positive influence, negative influence, parental role

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Katarina Đebak, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce pravog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 6.7.2021.

Potpis

Katarina Đebak

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Katarina Debak

Naslov rada: Dijete, roditelji, mediji

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: završni rad

Mentor rada: doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Sumentor rada : Ante Grčić

Članovi Povjerenstva: doc. dr. sc. Ivana Visković, Ante Grčić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnog rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude u otvorenom pristupu. U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 6.7.2021.

Potpis studenta/studentice:

Katarina Debak